

Örökerdő-gazdálkodást tanulni Németországban?

Mindig minden változik. A világ folyamatosan változik körülöttünk. Változnak az igények, változnak a feltételek és a lehetőségek is. Nekünk is folyamatosan változnunk kell.

A folyamatos erdőborítást fenntartó erdőgazdálkodás igénye a Budapesti Erdőgazdaságnál már a kilencvenes évek közepén jelentkezett, de az akkori jogi körülmények között nagyobb kiterjedésben, például erdészeti méreteken nem volt lehetőség a bevezetésére (esetleg csak kisebb területen, „kísérleti jelleggel”). A változás 2003-ban érkezett az éppen befejezett, FAO-támogatású vidékfejlesztési projekt utóhatásaként.

A projekt egyik fontos eredménye volt, hogy világossá vált: az erdőben a gazdasági elvárások teljesítése mellett szükséges a közjóléti, kiemelten az ökoturisztikai célok kitűzése és megvalósítása is, erre pedig a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás lényegesen alkalmasabb, mint a vágásos.

A következő, a „szálaló” erdőgazdálkodás széles körű bevezetését célzó projekt terve ekkor körvonalazódott, és a 2005. évi kezdéssel vált valósággá (amire lehetőség a második FAO-pályázat megnyerésével és az Erdőrendezési útmutató 2004. évi módosításával adódott).

Hamar világossá vált, hogy ehhez az erdőgazdálkodáshoz nem elegendők az ismereteink. A technikumban/szakközépiskolában és az egyetemen tanult sematikus szálalási eljárások semmiféle támpontot nem adnak az eddig vágásos üzemmódban kezelt erdők átalakítására.

A Börzsönyben a Pilisben tett tanulmányutak ugyan sok szép és hasznos példát mutattak, de ezek nem voltak elegendők az erdészek szemléletének és gondolkodásmódjának megváltoztatására. Más utakat, más ismeretforrásokat kellett keresni. A sok ötletből végül egy maradt: Németország. Miért éppen Németország?

Németországban már hosszú hagyománya van a szálaló erdőgazdálkodásnak. Az árnyéktűrő főfafajú erdőben – a legtöbb helyen – a szálaló üzemmód már évszázadok óta állandó, ennek köszönhetően gyönyörű (és jellegzetes) szálaló bükkösöket láthatunk Németország közeli vidékein, Tübingiában és Bajorországban.

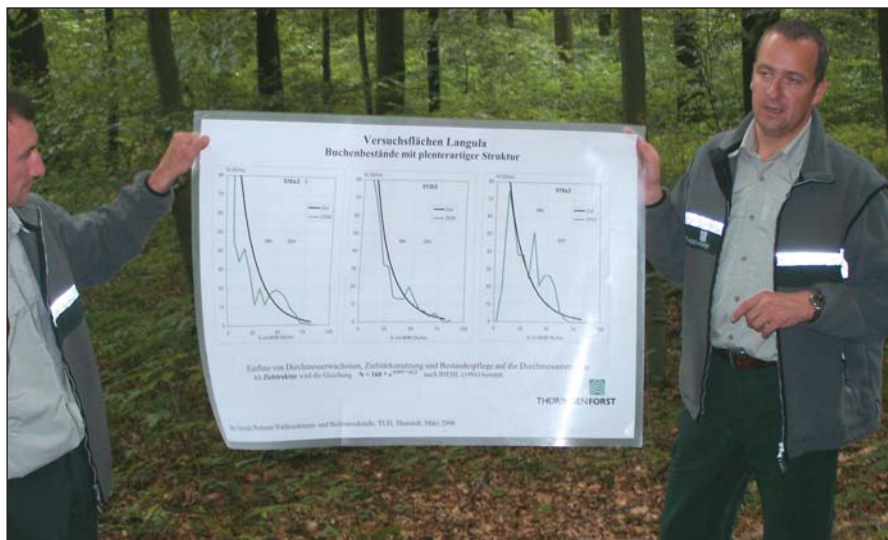
Itt az esetleg korábban tanult sematikus szálalási eljárásoknak már nyoma sincs, a természet irányít, a természet szabja meg a lehetőségeket, amelyeket az erdész – az elvárt hozamok és nyereségek érdekében – kihasznál.

A fényigényes, elegyes lomberdőkben kissé más a helyzet, bár az örökerdő eszméje már itt is teret hódított. A tapasztalatok az elegyes lomberdőkben csak 50-60 évre tekintenek vissza. Ezekben az állományokban nem szabad tarvágást vagy felújítógaszt végezni már mintegy 40 éve (Németországban a szálalógást folyamatos borítást biztosító erdőkezelésnek tekintik).

A német erdészek így az elmúlt évtizedekben sok tapasztalatot szereztek az örökerdő-gazdálkodás terén, meggyőződtek a szálalóelvek működéséről, az

A későbbi évek során a Budapesti Erdőgazdaság összes erdésze részt vett ezen a tanulmányúton, sőt további öt erdőgazdaság, valamint az ERTI, erdőfelügyelőségek, a NÉBIH/MGSZH-központ, a ForestPress, az FHNP összesen mintegy 120 erdésze (sőt egy csíkszeredai kolléga is).

Az utazások programja évről évre kicsit változik, az igények függvényében. Az egyhetes út két napját általában az utazás (kb. 1000 kilométeres autózás) veszi igénybe. A szakmai program két napja a Bajor Államerdészet Ebrachi Erdészetiénél (*Bayerische Staatforsten, Forstbetrieb Ebrach*) zajlik. A másik két nap programját a Tübingi Államerdészet Erfurti, Hainichi és/vagy Heldburgi Erdészete (*ThüringenForst, Forstamt Hainich-Werratal, Erfurt-Willrode, Heldburg*) ad-

Tudományos alapok (Fotó: Kovács Miklós)

ilyen elvű erdőgazdálkodás nyereségességéről, kidolgozták az átalakítás és ellenőrzés tudományosan is igazolt módszereit.

Az első utazást 2007 nyarán szerveztük Tübingiába és Bajorországba, amelyen a Budapesti Erdőgazdaság erdőszetveztői és erdészei vettek részt. Az egyhetes úton az örökerdő-gazdálkodást bemutató tömény program – Hainich-Werratali Erdészeti (Tübingia) és Ebrachi Erdészeti (Bajorország) – mellett jutott egy fél nap ökoturizmusra és erdőpedagógiára is (Hainichi Nemzeti Park és lombkorona-tanösvény).

Az ötödik napon – többnyire – Stift Schlägl apátságának korábban *Heinrich Reinger* (az osztrák Pro Silva alapítója, a *Das Plenterprinzip* című könyv szerzője, amely *A szálalás elvei* címen jelent meg Magyarországon) által vezetett erdőszetvének fenyves és bükkös szálalóerdeit nézi meg az utazócsapat. Minden alkalommal jut egy fél nap kulturális programra (Erfurt, Wartburg, Bamberg) vagy más – esetenként – szakmai látóvalok megtekintésére is (KWF-Tagung, erdei iskola, nemzeti park). A közjólét és az erdőpedagógia mindegyik utazáson kapott egy kis helyet, fél napot.

Jelölési gyakorlat, Hainich (Fotó: Zétényi Zoltán)

A programok tehát minden utazás során az örökerdő-gazdálkodás jegyében zajlottak. Itt tudtuk meg, hogy mi a különbség az örökerdő-gazdálkodás, a szálalás, a célátmérős fakitermelés és az állandó borítottságot biztosító erdőkezelés között. Nem egyszer került sor arra, hogy a német kollégák „jelölési gyakorlatot” szerveztek számunkra azokon a helyeken (Ebrach, Hainich, Erfurt), ahol a – szálalóállományokban – a német erdészhallgatók is tanulják, gyakorolják a jelölést.

A szocializmus hatása Németországban már erősen múlóban van, legalábbis ami az erdőgazdálkodást illeti. Németországban sem volt mindenütt általános az örökerdő-gazdálkodás az előző évtizedekben, részt vehettünk olyan „jelölési gyakorlaton” is, ahol – a nagyjából egyöntetű, TKGY-korú bükkösben – az átalakítás első lépéseinek elveit és gyakorlatát sajátíthattuk el. Mi itthon ennek a folyamatnak még csak a kezdetén vagyunk.

Jelentősen segítette a tanulmányutak szervezését a Tübingi Erdészeti Egyesület (Thüringer Forstverein) és az OEE Budapesti HM-csoportja között kötött

Lombkorona-tanösvény, Hainich (Fotó: Keresztes György)

együttműködési megállapodás, amely a kölcsönös szakmai segítést és ismeretátadást van hivatva szolgálni. Ma az

utazások már – legalábbis tübingi vonatkozásban – az egyesületi kapcsolatok égisze alatt történnek.

2016-ban a Bükk Nemzeti Park felkérésére szerveztünk egy tanulmányutat Bajorországba, kifejezetten a NATURA 2000-erdőkben történő erdőgazdálkodás gyakorlatának tanulmányozására. Az utazás – a résztvevők és a megbízók véleménye szerint is – nagyon jól sikerült, és hasznos volt.

A 2017. évi út szervezése folyamatban van. Az utazásra várhatóan szeptember közepe után kerül sor, az eddigi jelentkezések szerint mintegy 16-17 fős létszámban. Ha nő a jelentkezők száma, akkor két csoportban kell az utazást megszervezni, a német kollégák szerint a 15 fős csoportok munkája a leghatékonyabb az ilyen rendezvényeken/tanfolyamokon.

A magyar erdészet kezdeteit *Wilckens Henrik Dávid* neve fémjelzte (aki

1795 és 1799 között erdészeti tanár volt a tübingi Walterschausenben). Nem áll tehát előzmény nélkül az erdészeti ismeretek átvétele a német erdészekről, nem is szégyen, hiszen az ottani körülmények között ezek a tudományok – szükségszerűen – előbbre vannak néhány évtizeddel, ami az erdő életében csak pár pillanat.

Az örökerdő-gazdálkodás megértéséhez és megérzéséhez szükséges szemlélet elsajátítása sem jelent gondot, mivel a magyar erdészek alapképzettsége nem rosszabb a német kollégáknál, csak a rossz beidegződéseket kell eltávolítani, a tudás használatának módját, az ehhez szükséges bátorságot és felelősségvállalást kell megszerezni. Ehhez pedig a legjobb módszer a működő példák megismerése és a szakmai beszélgetések sora.

Keresztes György
okl. erdőmérnök

Kis lék szép újulattal, Heldburg (Fotó: Palák János)